

Kokkuvõte koolitervishoiuteenuse hindamisest õppeaastal 2008/2009

Tatjana Oolo

Projektijuht, Eest Õdede Liit, tatjana.oolo@kliinikum.ee

Koolitervishoiuteenuse hindamise põhimõtted

Tegemist on nõustamisprotsessiga, mille eesmärgiks on teenuse osutamise kvaliteedi tagamine ja vajadusel parendamine. Hindamistegevus peab suurendama haigekassa kindlustatute kindlustunnet, et nende raha kasutatakse eesmärgipäraselt ja elanikkonna parema tervise saavutamise nimel.

Eesmärk ja uurimisküsimused

Koolitervishoiuteenuse auditi eesmärk on kirjeldada koolitervishoiuteenuse osutamise vastavust koolitervishoiuteenuse tegevusjuhendile, täiendavatele tegevusjuhenditele, koolitervishoiu meeskonna ja võrgustiku vahelist koostööd ning koolitervishoiuteenuse osutamise üldist korraldust koolis.

Uurimisküsimused

- Kuidas on koolitervishoiuteenuse osutamine vastavuses koolitervishoiuteenuse tegevusjuhendiga?
- Kuidas on koolitervishoiuteenuse osutamine vastavuses täiendavate tegevusjuhenditega?
- Kuidas toimib koolitervishoiu meeskonna ja võrgustiku vaheline koostöö?
- Kuidas on korraldatud koolitervishoiuteenuse osutamine koolis, sh hambaraviteenus?

Uurimismeetodid ja uurimistöö teostus

Uuritavad ja uuritav materjal

Uuritavateks oli 24 kooli teenindavat õde/arsti ja 24 kooli juhtkonna liiget (direktor või tema poolt volitud isik). Uuritavaks materjaliks olid õdede ja kooli juhtkonna liikmetega tehtud intervjuud ja õpilaste tervisekaardid (kolm 1., 3., 5., 7., 9., 12 klassi ja riskirühma õpilaste kaardid). Õpilaste tervisekaartidest tehti võimalusel koopiad (isikuandmeteta) või kirjutati andmed käsitsi intervjuueeriya poolt tervisekaartidest ümber.

Koolid valis välja haigekassa, kasutades juhuvalimit

- Ardu Põhikool
- Kostivere Põhikool
- Maardu Põhikool
- Tõstamaa Keskkool
- Haljala Gümnaasium
- Tudu Põhikool
- Narva Kesklinna Gümnaasium
- Kohtla-Järve Slaavi Gümnaasium
- Rakvere Õhtukool
- Ehte Humanitaargümnaasium
- Ristiku Põhikool
- Tallinna Mustamäe Humanitaargümnaasium
- Oskar Lutsu Palamuse Gümnaasium
- Tartu Kommertsgümnaasium
- Tartu Maarja Kool
- Kildu Põhikool
- Mõisaküla Keskkool
- Tarvastu Gümnaasium
- Olustvere Teenindus- ja Majanduskool
- Vana-Antsla Kutsekeskkool
- Tapa Erikool
- Kaali Põhikool
- Kuressaare Põhikool
- Muhu Põhikool

Andmete kogumine

Käesoleva projekti andmed koguti "Koolitervishoiuteenuse tegevusjuhendi" põhjal koostatud poolstruktureeritud intervjuuga. Viimane hõlmas 4 tegevusvaldkonda: tervise ja heaolu edendamine, haiguste ennetamine, tervise järelevalve ja esmaabi. Lisaks eelnevale küsitleti nii õdesid kui ka kooli esindajaid erinevate osapoolte (õde, lapsed, nende vanemad, kooli juhtkond, erinevad spetsialistid jne) vahelise kommunikatsioonide ja teenuse osutamise üldise korralduse kohta koolis. Välishindamise teostamisel osales 3 intervjuerijat, kes omasid vastavat ettevalmistust ja eelnevat kogemust. Kõiki välishindajaid instrueeriti eelnevalt välishindamise läbiviimise korrast, s.o haigekassa ja välishindaja kohustustest ja õigustest.

Välishindamise olemusest, selle korraldusest ja läbiviijast teavitati kirjalikult haigekassa poolt nii vastavat kooli kui ka kooliõde tööandjat. Andmete kogumine toimus vastavalt intervjuerija ja intervjueritava vahel kokkulepitud ajakavale. Intervjuerija täitis poolstruktureeritud intervjuu kohapeal kirjalikult. Igast uurimistöös osalenud klassikomplektist võttis õde intervjueritava juuresolekul 3

tervisekaarti, millest tegi õpilase isikuandmete koopia või kirjutas andmed käsitsi ümber.

Andmete analüüs

Andmete analüüsimisel kasutati deduktiivset sisuanalüüsi, sest analüüsi struktuur oli moodustatud varasema teabe („Koolitervishoiuteenuse tegevusjuhend“) põhjal. Valitud meetod on igati põhjendatud, sest testiti juba olemasolevat teavet uues kontekstis. Lisaks kasutati andmete töötlemisel statistilist analüüsi.

Hindamise (auditi) metoodika tõenduspõhisus

Metoodika valikul lähtuti uurimistöö eesmärgist ja ülesannetest. Tõenduspõhisus tagati vastavusega haigekassa poolt esitatud nõudmistele, tõenduspõhise kirjanduse põhjal koostatud poolstruktureeritud intervjuuga, uurimismetoodikale vastavusega andmete kogumisel, töötlemisel ja analüüsimisel.

Hindamise tulemused

Sissejuhatus

Valdavalt lähtuvad õed „Koolitervishoiuteenuse tegevusjuhendist“, v.a profülaktilised läbivaatused. Selles osas tegutsetakse vastavalt tööandja taatele, kes sageli ei oska ka ise seda põhjendada.

Tervise ja heaolu edendamine

Tervise ja heaolu edendamiseks koolis tegeleb kooliõde tervisliku keskkonna tagamise kontrolliga, jälgides ruumide puhtust, temperatuuri, õhutatust, hinnates koolitoidu tervislikkust ja viies läbi vestlusi ning loenguid tervisekasvatuse teemadel. Koolikiusamise osas võrreldes eelnevate aastatega tehakse koostöös kooliga ennetustööd, mis seisneb riskirühma õpilastega vestlemistes, koolis heatahtliku/salliva mikrokliima kujundamises. ennetustöö puudub. Suurt tähelepanu pööratakse suitsetamise ennetamisele/vähendamisele ja seksuaaltervisele.

Haiguste ennetamine ja järelevalve

Profülaktiliste läbivaatuste osas toimitakse erinevalt, s.o vaadatakse läbi kõik õpilased või vastavalt Koolitervishoiuteenuse juhendile 1., 3., 5., 7., 9., ja 12. klasside õpilased.

Puudulik on koolides terviseküsitluse ankeetide kasutamine. Nende kasutusele võtmine ja analüüs peaks olema aga aluseks terviseprogrammide koostamisel, tervise ja heaolu edendamisel ning haiguste ennetamisel. Ühtne kord puudub ka immuniseerimise osas, s.o kõigi osapoolte teavitamine, kirjaliku nõusoleku saamine, immuniseerimisega kaasuvatest võimalikest tüsistustest teavitamine enne nõusoleku võtmist. Puudulik oli koolides töö riskirühma õpilastega: puudus tegevuste planeerimine ja hinnang tehtule. Seega polnud võimalik saada ülevaadet riskirühma õpilaste tervisest ja selle muutustest. Perearstide poolt täidetud 1. klasside õpilaste tervisekaardid olid valdavalt korrektselt täidetud.

Positiivsena tuleks esile tõsta kooli, kus toimib väga hästi erivajadustega õpilaste integratsioon. Sellesse protsessi on kaasatud õpilased, kooliõde ja kooli personal.

Esmaabi

Koolides on plaanid tegutsemiseks tulekahju ja pommiähvarduste korral. Võrreldes eelnevate aastatega on koolides välja töötatud juhendid tegutsemiseks traumade, õnnetuste ja äkiliste haigestumiste korral, s.o kes annab esmaabi, kellele ja millal sellest teatatakse. Erinevused esinevad ka esmaabi õpetamise ja/või korraldamise osas kooliõe poolt. Samas on koolid ise süstemaatiliselt koolitanud oma personali. Muutunud on ka suhtumise esmaabi andmisse, s.o ei pea kogu aeg õde kohal olema, vaid esmaabi osutavad ka õpetajad.

Tervishoiuteenuse osutaja tööks kasutatavad materjalid ja täienduskoolitustel osalemine

Õe töö tulemuslikkuse hindamist pärsib tööplaani puudumine. Kooliõe täiendkoolitused ei lähtu sageli konkreetse inimese vajadustest vaid sellest, mis loengud parasjagu toimuvad selles piirkonnas või asutuses. Puudulikult järgitakse ka täiendkoolituseks ettenähtud tundide arvu, mis ulatub 0–120 tunnini. Kindlasti tuleks edaspidi kasuks koolitusvajaduste kaardistamine ja planeerimine, mis tagaks süsteemse teadmiste ja oskuste omandamise. Osaliselt on rakendunud tööalane nõustamine. Sellest tulenevalt vajab see valdkond kindlasti uuesti teema käsitlemist.

Koolitervishoiuteenuse korraldamine koolis

Koolide esindajad teadsid väga hästi kooliõe tegevusvaldkondi ja tööülesandeid ning leidsid, et kooliõe olemasolu on väga vajalik. Nii mõnedki väikesed koolid maksavad

õele, et see töötaks koolis terve päeva. Võrreldes eelnevate aastatega on tõhustunud meeskonnatöö erinevate spetsialistide vahel, on moodustatud ja töötavad efektiivselt tervisenõukogud. Tulevikus tuleks kindlasti niisuguse meeskonna loomisele ja selle tegevusele koolides veelgi rohkem tähelepanu pöörata. See muudaks efektiivsemaks ka meeskonnatöö erinevate spetsialistide vahel, mille tulemina paraneb õpilaste heaolu.

Tagasiside

Kirjalik tagasiside välishindamise tulemustest iga kooli kohta edastati kirjalikult Eesti Haigekassale, igale uurimuses osalenud koolile ja kooliõe tööandjale individuaalselt. Tagasiside sisaldas ülevaadet konkreetsete nõuete täitmisest, auditi läbiviija üldhinnangut teenuse osutamise korraldusele, ettepanekuid koolitervishoiuteenuse osutajale kvaliteetse teenuse osutamiseks ja kooli pidajale teenuse osutamise korralduse tõhustamiseks.

Kokkuvõte

Koolitervishoiuteenuse tegevusjuhend on leidnud kooliõdede poolt heakskiitu ja muutunud abistavaks materjaliks, millest lähtutakse oma töös. Samuti on kasutust leidnud uued tegevusjuhendid. Kokkuvõtvalt võib öelda, et välishindamine täitis oma ülesande kooliõdede küsitluse ja dokumentatsiooni analüüsi osas. Suuremat tähelepanu tuleb edaspidi pöörata koostööle hambaarstidega/hambaraviõdedega ja pereõdedega, mis oleks üks võimalustest muuta tulemuslikumaks tervisedendust õpilaste hulgas ja töölasele nõustamisele.